Siarad Gyda Fi

Talk With Me

Tips a gweithgareddau i helpu dy blentyn bach i ddysgu siarad

Mae ymennydd dy blentyn yn anhygoel! Mae'n tyfu o hyd ac yn gwneud cysylltiadau newydd.

Pan fyddi di'n siarad ac yn chwarae gyda dy blentyn bach, byddi di'n goleuo ei feddwl ac yn helpu ei ymennydd i dyfu – ac yn rhoi'r dechrau gorau posibl mewn bywyd iddo. Bydd y pethau bach rwyt ti'n eu gwneud yn gwneud gwahaniaeth mawr, nawr ac yn y dyfodol.

Ydy dy blentyn di'n 0-5 oed? Mae llawer o adnoddau a chyngor arbenigol ar wefan **'Siarad gyda fi'** i'w helpu i ddysgu siarad.

Ar ein gwefan a'n tudalen Facebook, mae:

- Tips llawn hwyl y gelli di eu defnyddio bob dydd
- Adnoddau am ddim (fel y llyfryn hwn)
- Y cyfle i gysylltu â theuluoedd eraill yng Nghymru. Cer i **www.llyw.cymru/siaradgydafi** a dilyn **@Siarad gyda fi – Talk with me**

Sgania fi gyda'r camera ar dy ffôn!

Ein gwefan

Ein tudalen Facebook

#SiaradGydaFi
Tagia ni yn dy negeseuon ar y cyfryngau cymdeithasol i rannu taith siarad dy blentyn bach! Byddem yn dwli gweld sut mae'n dod ymlaen.

10 tip i fy helpu i ddysgu siarad

1. Dechreua siarad gyda fi cyn i fi gael fy ngeni
2. Galla'i ddysgu ein hiaith a'n diwylliant gen ti
3. Ein lle gorau yw wyneb yn wyneb
4. Cana gân i fi unrhyw bryd
5. Beth am siarad a chwarae bob dydd
6. Beth am edrych ar lyfrau gyda'n gilydd
7. Siarada gyda fi am beth gallwn ni ei weld
8. Beth am droi 'amser sgrin' yn 'amser ti a fi'!
9. Ychwanega air at beth rwyt ti wedi fy nghlywed i'n dweud

   mawr!
10. Dwi wrth fy modd yn siarad gyda phawb!

Taith siarad dy blentyn bach

Pan fydd dy blentyn bach yn dechrau chwarae â synau, efallai y bydd yn...

- Gwneud sŵn fel “bababa”
- Gwylio dy wyneb pan fyddi di’n siarad ac yn mwynhau gemau fel pi-po!

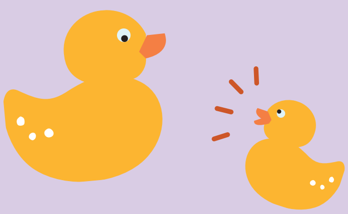

Pan fydd dy blentyn bach yn dechrau “sgwrsio” gyda ti, efallai y bydd yn...

- Dechrau defnyddio geiriau cyn hir! Efallai na fyddan nhw’n swnio fel geiriau oedolion, ond byddi di’n gwybod beth maen nhw’n ei olygu
- Mwynhau gwylio beth wyt ti’n ei wneud a chymryd ei dro i wneud synau gyda ti

Pan fydd dy blentyn bach yn defnyddio tua 20 o eiriau, efallai y bydd yn...

- Defnyddio synau a “siarad” wrth chwarae. Efallai na fydd y geiriau yn swnio’n iawn, ond byddi di’n eu deall nhw
- Esgus wrth chwarae â phethau fel yfed o gwpan tegan

Pan fydd dy blentyn bach yn defnyddio 50 neu fwy o eiriau, efallai y bydd yn...

- Deall brawddegau hirach, fel “mae dy esgidiau i fyny’r grisiau”
- Rhoi geiriau at ei gilydd i wneud brawddegau, fel “tedi mynd” neu “pêl Dadi”

TIP GWYCH

Ychwanega air neu ddau i’r hyn rwyt ti wedi ei glywed yn ei ddweud. Os yw’n dweud “cath”, galli di ddweud “mae’r gath yn cysgu”

Pan fydd dy blentyn bach yn defnyddio brawddegau hirach, efallai y bydd yn...

- Dechrau deall geiriau cwestiwn fel “pwy?”, “beth?”, “ble?”
- Mwynhau chwarae gemau gyda phlant eraill a gwybod sut i gymryd tro

Fel "Dwi wedi gweld Mam" neu "Dw i'n mynd i nôl car"

Pan fydd dy blentyn bach yn dechrau gofyn llwyth o gwestiynau, efallai y bydd yn...

Yn enwedig "pam...?"

- Dechrau deall geiriau lliw, rhif ac amser fel “dangos tri bys i fi” a “ni’n mynd ‘fory”
- Defnyddio geiriau bydd pobl ddieithr yn eu deall. Efallai y bydd yn dal yn anodd gwneud rhai synau, fel “r”, “th”, “si”, “ts”, “ng”, “ch” ac “ll”!

Pan fydd dy blentyn bach yn deall brawddegau hir â mwy o wybodaeth, efallai y bydd yn...

- Gwneud y rhan fwyaf o’r synau yn iawn, ond bydd geiriau hirach fel “cyfrifiadur” yn anodd!
- Defnyddio iaith mewn llawer o wahanol ffyrdd i siarad am deimladau, i berswadio eraill neu i anghytuno

fel "gad i ni chwilio am allweddi'r car cyn gwisgo'n 'sgidiau"

TIP GWYCH

Siarada gyda dy blentyn bach am beth mae’n ei wneud yn lle gofyn llwyth o gwestiynau – gall hyn wneud i blant deimlo dan bwysau i siarad. Er enghraifft, beth am enwi pethau yn hytrach na gofyn “beth yw hwn?”

Siarad gyda'ch gilydd bob dydd

Gallwch droi eich trefn arferol yn gyfle i siarad a chwarae! Edrych ar rai o'n syniadau isod.

Amser gwisgo

Wrth helpu dy blentyn bach i wisgo, dwed beth wyt ti'n ei wneud: Er enghraifft, gallet ti ddweud: "breichiau mewn", "coesau mewn", "sanau ymlaen".

Yna gwna rywbeth doniol! Rho un o sanau dy blentyn ar ei ddwylo yn lle ei draed a gweld beth fydd yn dweud ac yn gwneud nesaf.

Dyma ffordd wych o helpu dy blentyn bach i ddysgu geiriau newydd.

Amser brwsio dannedd

Cer wyneb yn wyneb wrth i ti helpu dy blentyn bach i frwsio'i ddannedd. Rho gyfarwyddiadau, un cam ar y tro. Er enghraifft: "gad i ni redeg y tap", "nawr gad i ni wasgu'r past dannedd".

Maen nhw wrth eu bodd pan fyddan nhw'n gwybod beth wyt ti'n mynd i'w ddweud nesaf!

Amser bwyd

Lawr ar lefel dy blentyn, defnyddia ystumiau ar gyfer bwyta ac yfed. Mae hyn yn ei helpu i 'baru' geiriau a gweithredoedd.

Gofynna gwestiynau syml hefyd. Gallet ti ddal carton o sudd a llaeth i fyny a gofyn i dy blentyn bach: "sudd neu laeth?"

Cofia roi digon o amser i dy blentyn ateb. Trwy ddefnyddio mwy o sylwadau na chwestiynau, rwyt ti'n lleihau unrhyw bwysau y mae efallai yn ei deimlo i siarad.

Does dim ots os na all dy blentyn bach ddefnyddio geiriau eto. Os yw'n bablo, babla yn ôl!

Amser stori

Edrychwch ar y llyfrau lluniau hyn gyda'ch gilydd a siaradwch am yr hyn y gallwch chi ei weld – does dim rhaid i ti ddilyn y geiriau ar y dudalen! Sylwa beth sydd o ddiddordeb i dy blentyn a cheisia ei gael i gymryd tro yn y sgwrs.

Pan fyddi di'n gadael i dy blentyn bach arwain, rwyt ti'n ei helpu i fagu hyder.

Amser gwely

Wyt ti'n mwynhau rhannu hwiangerddi neu rigymau gyda dy blentyn bach? Mae hyn yn ei helpu i ddeall rhythm ac yn rhoi hwb i'w sgiliau gwrando! A bydd hyd yn oed yn fwy o hwyl os wyt ti'n cynnwys ystumiau.

Gemau i helpu dy blentyn bach i siarad

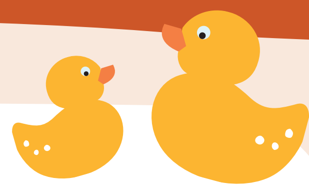

Chwarae â dŵr

1

Llenwa hambwrdd ag ychydig o ddŵr, tybiau bach, a thegan neu ddau. Gallet ti ailddefnyddio potiau iogwrt plastig a rhai o deganau bath dy blentyn bach.

2

Ar lefel dy blentyn bach, sylwa beth mae'n mwynhau ei wneud. Pa synau mae'n hoffi eu gwneud?

3

Dilyn ei arweiniad gan gopïo a disgrifio ei synau a'i ystumiau. Er enghraifft, gallet ti ddweud "golchi" neu "arllwys"! Bydd hyn yn helpu dy blentyn bach i gysylltu beth mae'n ei wneud gyda beth rwyt ti'n ei ddweud.

Helfa drysor

1

Casgla eitemau bach bob dydd o bob rhan o'r tŷ a chuddia nhw mewn mannau y gall dy blentyn bach eu hestyn.

2

Pa fydd dy blentyn bach yn dod â'r eitem i ti, dwed yr enw! Galli di helpu i'w gyflwyno i eiriau newydd, a dangos sut wyt ti'n defnyddio'r eitem o gwmpas y tŷ.

3

Gallet ti greu casgliad o eitemau sy'n dechrau gyda'r un sŵn, fel "bŵt" a "bowlen".

Ar eich marciau, barod, ewch!

1

Eistedda gyferbyn â dy blentyn bach a rholiwch bêl yn ôl ac ymlaen at eich gilydd. Dwed “Ar eich marciau, barod, ewch!” cyn rholio’r bêl.

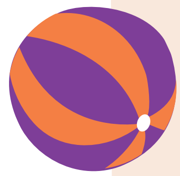

2

Pan fydd dy blentyn bach yn gyfarwydd â’r geiriau hyn, aros cyn dweud “ewch”. Os bydd dy blentyn bach yn dweud wrthot ti i rolio’r bêl, dwed “ewch” a’i rholio iddo.

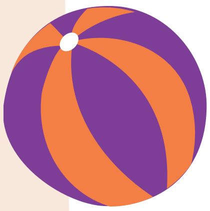

3

Galli di ddefnyddio “Ar eich marciau, barod, ewch!” pan fyddwch chi allan hefyd. Mae’n ffordd wych o ymarfer sgiliau gwrando a chael ychydig o hwyl.

Glŵp!

1

Rho flawd corn mewn bowlen neu ar hambwrdd. Ychwanega ddŵr nes ei fod yn bast trwchus ac yna rho ychydig o ddiferion o liw ynddo.

2

Ydy dy blentyn bach yn hoffi diferu neu grafu’r glŵp gan ddefnyddio llwy? Dilyn sut mae’n chwarae a defnyddia eiriau llawn hwyl fel ‘sticlyd’.

3

Os yw’n parablu, parabla yn ôl! Galli di ei helpu i ymgyfarwyddo â geiriau newydd drwy ddisgrifio beth wyt ti’n ei weld. Er enghraifft: “mae’r glŵp yn sownd ar fy llaw!”

Gwna'r mwyaf o'r drefn arferol o gwmpas y tŷ

Does dim angen teganau i chwarae gyda dy blentyn bach. Ti mae ei eisiau! Ceisia gynnwys dy blentyn yn y drefn arferol o gwmpas y tŷ a siarad ar hyd y ffordd.

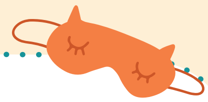

Gwneud y gwely

All dy blentyn dy helpu di i newid y dillad gwely? Gofyn iddo basio'r cynfasau neu dynnu'r casys ar y gobenyddion. Beth am chwarae gêm gyfarwydd fel pi-po?

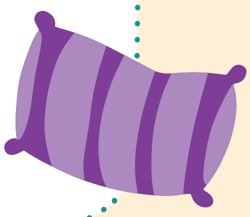

Golchi'r llestri

Gad i dy blentyn bach arwain wrth i chi olchi'r llestri gyda'ch gilydd! Ychwanega eiriau newydd i'r hyn rwyt ti'n ei glywed yn dweud. Os yw'n dweud "cwpan", gallet ti ddweud "cwpan mawr".

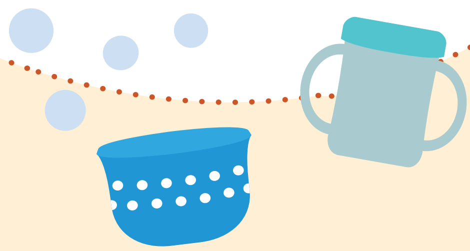

Golchi dillad

Rhowch y dillad mewn gwahanol bentyrrau gyda'ch gilydd, neu gad i dy blentyn bach dy helpu i'w tynnu o'r fasged. Am bob cwestiwn rwyt ti'n ei ofyn, gwna bedwar sylw i'w helpu i ymuno ar ei gyflymder ei hun.

Cadw'r siopa

Rho bethau ysgafn i dy blentyn bach, fel bara neu basta. Yna dwed enw'r eitemau a phwyntio at le maen nhw'n byw yn y gegin. Bydd dy blentyn yn gwylio ac yn gwrando arnat ti, felly rwyt ti'n ei helpu i ddysgu geiriau newydd drwy'r amser!

Cana rigwm ar unrhyw adeg...

Mae dy blentyn bach wrth ei fodd pan fyddi di'n mynd wyneb yn wyneb i rannu rhigymau a chaneuon. Alli di wneud dy rigymau newydd dy hun, gan ddefnyddio enwau pobl a llefydd mae'n gyfarwydd â nhw?

Mi Welais Jac-y-do

Mi welais jac-y-do
Yn eistedd ar ben to,
Het wen ar ei ben a dwy goes bren,
Ho-ho, ho-ho, ho-ho!

Mi welais iâr fach yr ha'
Yn mynd i werthu ffa,
Fe'u gwerthodd yn rhes
Ond collodd y pres,
Ha-ha, ha-ha, ha-ha!

Hen fwnci bach o Lŷn
A aeth i dynnu'i lun,
Edrychodd yn syn
A chwarddodd fel hyn,
Hi-hi, hi-hi, hi-hi!

Hen geiliog dandi do
A redodd i'r cwt glo,
Mi welodd gi mawr
A gwaeddodd fel cawr,
Go-go, go-go, go-go!

Hyd yn oed cyn ei eni, mae canu gyda dy blentyn bach yn ei wneud i deimlo'n dawel, yn ddiogel ac yn hapus!

Sgania fi gyda'r camera ar dy ffon!

Edrych ar gasgliad rhigymau a chaneuon Cyw

Chwilia am fwy o rigymau!

Siarad Gyda Fi
Talk With Me

Wyt ti'n poeni am allu dy blentyn i siarad?

Os wyt ti wedi defnyddio ein hadnoddau ac yn credu bod angen mwy o gefnogaeth, mae llawer o wasanaethau ledled Cymru i helpu dy blentyn bach â'i sgiliau lleferydd, iaith a chyfathrebu:

- Cysyllta â'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd lleol: **www.llyw.cymru/dod-o-hyd-ich-gwasanaeth-gwybodaeth-i-deuluoedd-lleol**
- Siarada gyda'r staff ym meithrinfa dy blentyn; neu
- Cysyllta â dy Weithiwr Iechyd i gael rhagor o gyngor

I gael rhagor o dips a chyngor ar gael dy blentyn bach i siarad:

www.llyw.cymru/siaradgydafi

Diolch i dîm lleferydd, iaith a chyfathrebu Dechrau'n Deg Caerdydd am eu holl gymorth gyda syniadau ar gyfer y llyfryn hwn. Datblygwyd y lluniau yn y llyfryn hwn gan Laura Wood (www.laurawoodillustration.com). I gael rhagor o wybodaeth i deuluoedd: www.llyw.cymru/plant-theuluoedd